

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2024. gada 14. jūnijā
(OR. en)

10984/24

JAI 993
COPEN 312
DROIPEN 176
CATS 58
FREMP 298

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Iepr. dok. Nr.:	10000/24
Temats:	Padomes secinājumi “ES krimināltiesību nākotne: ieteikumi turpmākai virzībai”

Padome (Tieslietas un iekšlietas) sanāksmē, kas notika 2024. gada 13. un 14. jūnijā, apstiprināja Padomes secinājumus “ES krimināltiesību nākotne: ieteikumi turpmākai virzībai”. Padomes apstiprinātais teksts ir izklāstīts pielikumā.

Padomes secinājumi

“ES krimināltiesību nākotne: ieteikumi turpmākai virzībai”

Ievads

- a) Eiropas Savienības krimināltiesību un to reglamentācijas principu attīstība tiek apspriesta jau vairākus gadu desmitus gan iestādēs, gan akadēmisko ekspertu vidū ¹. Diskusijas kļuva spraigākas, īsi pirms stājās spēkā Lisabonas līgums, ar kuru ES krimināltiesībām tika ieviests jauns juridiskais pamats. 2009. gada 27. novembrī tika apstiprināts kopums ar īpašiem “Padomes secinājumiem par paraugnoteikumiem, lai risinātu Padomes sarunas par krimināltiesībām” ², un 2011. gadā tam sekoja Komisijas paziņojums “Ceļā uz ES kriminālpolitiku: ES politikas efektīvas īstenošanas nodrošināšana ar krimināltiesību palīdzību” ³. Eiropas Parlamenta 2012. gada 22. maija rezolūcija par ES pieeju krimināltiesībām tika pieņemta 2012. gadā ⁴.
- b) Kopš tā laika ir pieņemts liels skaits tādu ES instrumentu krimināltiesību jomā, kuru juridiskais pamats ir ar Lisabonas līgumu ieviestā LESD 82. un 83. pants. Ar šiem instrumentiem, piemēram, vēršas pret īpaši smagiem noziegumiem ar pārrobežu dimensiju (LESD 83. panta 1. punkts), ir ieviesti pasākumi, lai nodrošinātu efektīvu ES politikas īstenošanu (LESD 83. panta 2. punkts), un ir izveidots kriminālprocess (LESD 82. pants). Turklāt, pamatojoties uz LESD 85. pantu, tika pieņemta *Eurojust* regula, un, pamatojoties uz LESD 86. pantu, tika izveidota Eiropas Prokuratūra, kas nesa kardinālas pārmaiņas.

¹ Sk., piemēram, 2009. gada *Manifesto on EU Criminal Policy* (www.crimpol.eu) un 2013. gada *Manifesto on European Criminal Procedure Law* (www.zis-online.com).

² Dok. ST 16542/2/09.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A52011DC0573>

⁴ OV C 264 E, 13.09.2013., 7. lpp.

- c) Visu šo laiku abi likumdevēji Padome un Parlaments, kā arī Komisija ir centušies krimināltiesību aktiem nodrošināt visaugstāko iespējamo kvalitāti. Šajā ziņā materiālo krimināltiesību jomā īpaši svarīgi ir šādi apsvērumi:
- ES likumdevējam būtu jānodrošina, lai pilnībā tiktu ievēroti tie krimināltiesību principi, par kuriem kopīgi ir panākta vienošanās, piemēram, likumības princips un princips, ka krimināltiesības būtu jāizmanto tikai kā galējais līdzeklis (*ultima ratio*), un pamattiesību aizsardzība kopumā;
 - ES krimināltiesību *acquis* tiek nodrošināta iekšējā konsekvence;
 - ES krimināltiesību instrumentos tiek ievērotas dalībvalstu atšķirīgās tiesību sistēmas un tradīcijas un tiek nodrošināta elastība, kas tām nepieciešama to īstenošanai tā, lai nerastos interference ar valstu krimināltiesību sistēmu un tās konsekvenci.

Attiecībā uz kriminālprocesu galvenās transversālās intereses ir bijušas nodrošināt, lai ES instrumenti atvieglotu tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, vienlaikus ņemot vērā dalībvalstu atšķirīgās tiesību sistēmas un tradīcijas, un lai tie atbilstu dalībvalstu pienākumiem, kurus tām nosaka starptautiskās tiesības, tostarp attiecīgās Eiropas Padomes konvencijas.

- d) Tomēr izrādās, ka lielais skaits priekšlikumu, tostarp krimināltiesību elementu, dažādās politikas jomās rada abiem likumdevējiem grūtības nodrošināt, lai visi šie aspekti tiktu sistemātiski un pilnībā ņemti vērā.
- e) Šķiet, ka šajā pārejā starp diviem lēģislatīvajiem cikliem ir īstais laiks izskatīt ES krimināltiesību nākotni transversālā veidā, lai varētu uzlabot krimināltiesību aktu kvalitāti.

Padomes secinājumi

Galvenie secinājumi

1. Eiropas Savienības pienākums ir nodrošināt, lai tās darbībās krimināltiesību jomā tiktu ievēroti īpašie principi, kas reglamentē šo jomu, piemēram, likumības princips un *ultima ratio* princips, kā arī vispārējie kompetences piešķiršanas, subsidiaritātes un proporcionalitātes principi, kas noteikti LESD 4. pantā un LES 4. un 5. pantā.
2. Konkrētāk, krimināltiesību instrumenti un noteikumi būtu jāpieņem tikai tad, ja tas ir nepieciešams, lai sasniegtu minētajiem instrumentiem un noteikumiem izvirzīto mērķi gadījumos, kad minēto mērķi nevar sasniegt ar citiem līdzekļiem un kad tiem pastāv skaidrs juridiskais pamats.
3. Saskaņā ar Iestāžu nolīgumu par labāku likumdošanas procesu ⁵ vajadzība pēc kāda krimināltiesību instrumenta vai noteikuma un tā lietderīgums ir jābalsta uz pārliecinošiem pierādījumiem. Parasti tam ir vajadzīgi padziļināti ietekmes novērtējumi.
4. ES krimināltiesību instrumentiem un noteikumiem, un īpaši [...] noteikumiem par sodiem, kriminālatbildību, jurisdikciju un noilguma termiņiem, ir jābūt skaidriem un konsekventiem.
5. ES krimināltiesību instrumentos un noteikumos ir jāņem vērā dalībvalstu atšķirīgās tiesību sistēmas un tradīcijas, un tie ir jāizstrādā tā, lai dalībvalstis tos varētu ieviest savā pastāvošajā valsts krimināltiesību sistēmā, it īpaši, neapdraudot to vispārējās daļas konsekvenci.

⁵ OV L 123, 12.5.2016., 1.–14. lpp..

Pasākumi, kas veicami Padomei

6. Par starta punktu izraudzījusies minētos 2009. gada Padomes secinājumus par paraugnoteikumiem, Padome sāks darbu pie modernizētu ES krimināltiesību paraugnoteikumu izveides, īpaši attiecībā uz minimālajiem noteikumiem par sodiem fiziskām un juridiskām personām, par juridisku personu atbildību, par atbildību pastiprinošiem un mīkstinošiem apstākļiem, par kūdīšanu, palīdzību un līdzdalību un mēģinājumu, par jurisdikciju, noilguma termiņiem, efektīvu un samērīgu izmeklēšanas līdzekļu pieejamību valsts līmenī un par statistikas datiem. Šie paraugnoteikumi būtu jāiekļauj turpmākajos Eiropas tiesību aktos tādā mērā, cik tas ir uzskatāms par nepieciešamu, lai izskatītu katru atsevišķu tajos skarto tiesību objektu kādā konkrētā tiesību aktā, ņemot vērā atšķirīgās tiesību sistēmas un tradīcijas.
7. Padome aicina likumdošanas procedūrā iesaistītās ES iestādes, pamatojoties uz galvenajiem ES krimināltiesību principiem, panākt vienotu izpratni par paraugnoteikumiem.
8. Tiklīdz par tiem būs panākta vienošanās, Padome sekmēs paraugnoteikumu izmantošanu likumdošanas darbā, izņemot gadījumus, kad ir nopietni un pamatoti iemesli atkāpties no tiem.
9. Līdztekus darbam pie modernizētu paraugnoteikumu izveides attiecībā uz materiālajām krimināltiesībām Padome turpinās apsvērt turpmāko tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās.

Iestādes

1. Padome aicina Komisiju turpināt un pastiprināt savas darbības:
 - nodrošināt, lai jebkurš priekšlikums ar krimināltiesību elementu būtu balstīts uz pierādījumiem, ka šādi tiesību akti ir nepieciešami un samērīgi, lai sasniegtu mērķus, un ka tos izmanto tikai kā galējo līdzekli (*ultima ratio*),
 - izstrādāt rūpīgi sagatavotus un detalizētus ietekmes novērtējumus, tostarp par to, kā jebkāds priekšlikums, kas ir darīts pieejams pirms priekšlikuma izskatīšanas Padomē, ietekmē pamattiesības.
2. Padome aicina Komisiju un Parlamentu turpmākajās likumdošanas sarunās ņemt vērā to, ka dalībvalstīm ir jānodrošina konsekvence un jā saglabā savas valsts tiesību sistēmas pamatprincipi.
3. Padome aicina Komisiju un Parlamentu iesaistīties strukturētā un visaptverošā kopīgu pārdomu procesā par visiem ES krimināltiesību nākotnes aspektiem, tostarp par ES krimināltiesību iekšējās konsekvences stiprināšanu un tās saskaņu ar cieši saistītiem instrumentiem, kā arī par iespēju ieviest kopīgus paraugnoteikumus.
4. Strukturētajā kopīgu pārdomu procesā, kas minēts iepriekšējā punktā, vajadzības gadījumā varētu iesaistīt arī akadēmiskās aprindas, speciālistus un citus ārējos ekspertus.